

Po nátlaku aktivistů nebude chystaná vyhláška omezovat používání názvosloví u veganských napodobenin masných výrobků

23.1.2025 - Marek Zemánek, Barbora Pánková | Potravinářská komora ČR

Obrat o 180 stupňů předvedl ministr zemědělství Marek Výborný. Ke konci loňského roku sice připravil novelu vyhlášky, která měla mimo jiné omezit používání názvosloví u masných výrobků. Pod tlakem nebývale silné kritiky z řad aktivistů ovšem otočil a seznam chráněných názvů masných produktů nebude v rámci vyhlášky předkládat. V minulosti přitom návrh na omezení podpořili nejen zemědělci a potravináři, ale i mnozí nezávislí odborníci.

Seznam chráněných názvů masných produktů měl přitom pouze definovat kvalitativní požadavky na masné výrobky. Zemědělci a potravináři dlouhodobě zastávají postoj, že názvy jako párek, klobása či řízek by měly být používány jen u výrobků odpovídajících jasnému složení. Veganské potraviny však dosud nejsou jakkoli definované a mají zcela jinou výživovou hodnotu. Spotřebitel si tak může myslet, že příslušný výrobek plní stejnou roli ve výživě jako jeho vzor živočišného původu, přestože takové vlastnosti daná potravina vůbec nemá.

Vyhláška nikomu nic nezakazovala, jen specifikovala, za jakých okolností je možné použít vybrané názvy potravin. Podle návrhu bylo možné i nadále vyrábět například kapustové karbanátky. Pojem karbanátek byl v původním návrhu specifikován jako masný výrobek, kterým je tradičně i kapustový karbanátek, protože obsahuje jako složku mleté maso. Pojem řízek byl podle návrhu skutečně vyhrazen pro masné výrobky, ovšem podle informací, které jsou k dispozici, žádná potravinářská firma houbové řízky nevyrábí a návrh nijak neomezoval používání označení houby v trojbalu, který je celkem tradičně zažitý.

Navrhovaná úprava tak byla pouze doplněním některých specifikací, které dříve nebylo nutné s ohledem na situaci na trhu provádět. Zkušenosti z minulosti také ukazují, že pokud nejsou specifikovány zákonné názvy, dochází k poměrně rychlému propadu kvality výrobků na trhu. Důvodem je především tlak na cenu a ústup od používání dražších surovin.

„Definování požadavků na výrobky je zcela legitimní. Pokud bychom to neudělali, zhoršila by se kvalita na trhu. Obdobné vyhlášky mají všechny členské státy a v mnoha případech mnohem detailněji propracované. Cílem těchto vyhlášek je, aby se spotřebitelé snáze orientovali v sortimentu výrobků, které mohou najít v obchodech a jasně a jednoduše identifikovali výrobky, které parazitují na zažitých názvech potravin a snaží se tak navodit dojem, že mají stejné vlastnosti jako výrobek tradiční,“ doplnila prezidentka Potravinářské komory Dana Večeřová.

Důležité je také upozornit na zavádějící prohlášení zastánců rostlinné stravy, kteří v posledních týdnech tvrdili, že díky živočišnému názvu má zákazník intuitivní představu o tvaru, chuti i použití produktu. Zemědělci a potravináři se ostře vymezují proti takovým prohlášením. Příslušné výrobky rozhodně neplní stejnou roli ve výživě jako jejich vzory živočišného původu.

„Imitace potravin živočišného původu zneužívají výrazy z masného průmyslu. Často jde o zavádějící a klamavé tvrzení se snahou ukrást tradiční názvy živočišných výrobků. O kvalitativních parametrech nemůže být vůbec řeč. Například sója je velmi silný alergen pro mnoho konzumentů. Pokud mají tyto alternativní výrobky na trhu uspět, nemůže to být za cenu klamavé reklamy,“ uvedl prezident

Agrární komory ČR Jan Doležal.

Na potřebu regulovat názvy rostlinných potravin, které imitují potraviny živočišného původu, upozorňuje i odborná veřejnost. Výživová hodnota rostlinných produktů napodobujících potraviny živočišného původu je totiž v mnoha případech horší. Mnohdy neobsahují základní živiny a v některých případech dokonce ani bílkoviny.

„Pan ministr by měl možná věnovat více pozornosti mlčící většině svého elektorátu, a ne se rozhodovat podle počtu e-mailů, které mu aktivisté, nadnárodní společnosti a placení lobbisté posílají. Ti navíc ve své komunikaci používají líbivou pohádku o houbovém řízku, který ovšem nikdo nikdy neviděl. A taky o karbanátku, který ve své kuchařce definovala již před více než dvěma sty lety Magdalena Dobromila Rettigová. Takže o pracně připravované vyhlášce rozhodl počet emailů a peníze nadnárodních společností. Jsme tedy semletí jako karbanátek,“ dodal předseda představenstva Českého svazu zpracovatelů masa Jaromír Kloud.

V této souvislosti je nutné dodat, že cílem je sjednocovat názvy správně. V minulosti se řešilo například označení tuzemský rum, který je z brambor. Skutečný rum však musí být vyroben ze třtiny. Evropský soudní dvůr také rozhodoval o pomazánkovém másle. Pojmem „máslo“ lze totiž na společném evropském trhu označit jen takový výrobek, který obsahuje alespoň 80 % mléčného tuku. České pomazánkové máslo ho má jen mezi 31 a 36 %. Ani v tomto případě nebylo možné považovat za dostačující specifikování výrobků pomocí dovětek „tuzemský“ nebo „pomazánkové“.

Zemědělci a potravináři jsou přesvědčeni, že zástupcům výrobců alternativních potravin ani tak nevadila novela vyhlášky, ale spíše nedávný rozsudek Evropského soudního dvora. Ten totiž upřesňuje pohled na zákonné názvy a způsob jejich používání. Ve svém zdůvodnění posiluje roli zákonných názvů a de facto říká, že je není možné obcházet dovětky. Například „veganské maso“ nebudou smět dodavatelé používat. Proto volají některé organizace nejen po tom, aby již nebyly vyhlášky aktualizované, ale aby byly zrušeny i dosavadní požadavky, které dosud byli zvyklí obcházet.

<https://www.foodnet.cz/cs/aktuality/8898-po-natlaku-aktivistu-nebude-chystana-vyhlaska-omezovat-pouzivani-nazvoslovi-u-veganskych-napodobenin-masnych-vyrobků>